

SAKSBEHANDLER
Berit Rønsen

VÅR REF.
17/01544-7

ARK. B - Bygninger
243 (Nedstrand) Tysvær - Ro

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
16.10.2018

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Johannes Marvik
Nessavegen 133
5560 NEDSTRAND

Romanivillaen - gnr./bnr. 188/1 i Tysvær kommune - Vedtak om fredning

Vi viser til tidligere utsendt fredningsforslag for Romanivillaen datert 28.5.2018 som har vært på høring hos berørte parter og instanser. På grunnlag av dette fattet Riksantikvaren følgende vedtak:

VEDTAK:

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 § 15 og § 19 jf. § 22, freder Riksantikvaren Romanivillaen, gnr./bnr. 188/1, i Tysvær kommune.

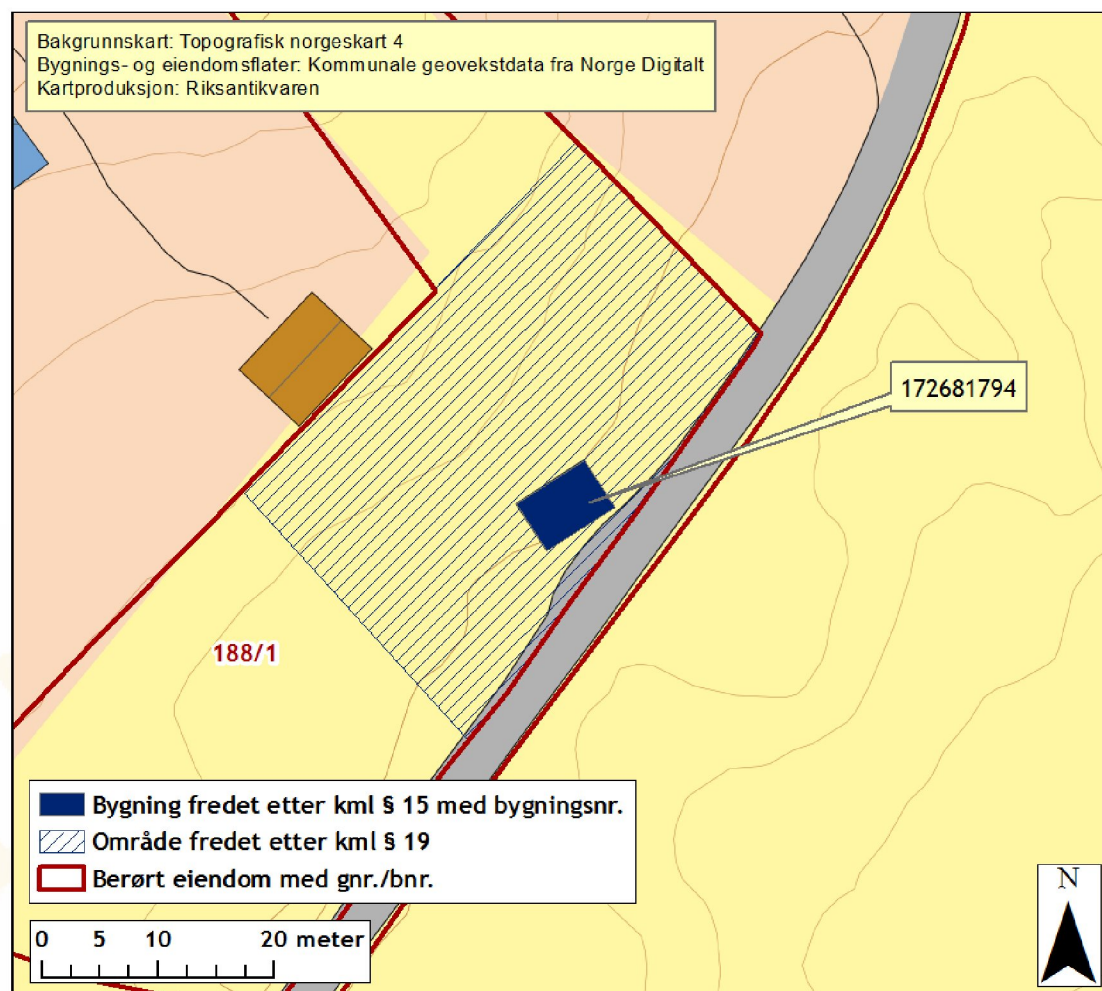
Omfanget av fredningen

Fredningen etter § 15 omfatter følgende bygning:

- Romanivillaen, bygningsnummer: 172681794 (Askeladden-ID 156385-1)

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som planløsning, materialbruk og overflatebehandling og detaljer som vinduer, dører, gerikter og listverk.

Fredningen etter § 19 omfatter området avmerket på kartet nedenfor.

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen er å bevare Romanivillaen som et kulturhistorisk viktig eksempel på typen enkle boliger som ble tatt i bruk av romanifolket. Fredningen skal sikre «Villaen» som en av de få gjenværende bygninger som vi med sikkerhet vet har vært bebodd av romanifolk i lengre perioder.

Fredningen av bygningens eksteriør skal sikre bygningens arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen, så som fasadeløsning, vindu og dører, materialbruk og overflater, skal opprettholdes.

Formålet er videre å bevare rominndeling, bygningsdeler og overflater i de deler av interiøret som er kulturhistorisk interessant.

Formålet med fredningen av området rundt bygningen er å sikre virkningen av kulturminnet i miljøet gjennom å opprettholde anleggets karakter av åpent kulturlandskap, slik det fremstår med grønne arealer som har vært dyrket eller beitet.

Fredningsbestemmelser

Fredningsbestemmelsene er utformet i samsvar med fredningens formål og gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete kulturminner fra nyere tid.

Kulturminne fredet etter kulturminneloven § 15

1. Det er ikke tillatt å rive, skade eller flytte bygningen eller deler av denne.
2. Det er ikke tillatt å bygge om bygningens eksteriør eller interiør. Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.
3. Det er ikke tillatt å skifte ut bygningselementer eller materialer, forandre overflater eller utføre annet arbeid ut over vanlig vedlikehold på bygningens eksteriør, interiør eller konstruksjon. Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.
4. Alt vedlikehold og all istandsetting skal skje med materialer og metoder som er i tråd med bygningens egenart og på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene.
5. Tilbakeføringer til opprinnelig eller tidligere utseende og/eller konstruksjoner kan tillates i særlige tilfeller under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag og etter dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Område fredet etter kulturminneloven § 19

6. Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendringer som kan forandre områdets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Dette gjelder alle former for bebyggelse, anlegg og utvidelse av vei eller parkeringsplass, oppsetting av gjerder, skilt, endring av beplantning eller belegg, planering, utfylling og andre landskapsinngrep. Fredningen er ikke til hinder for fremtidig dyrking av jordbruksarealet, så lenge dette ikke setter bygningen i fare eller på annen måte motvirker formålet med fredningen.

Følger av fredningen

Lovhenvvisning

Når det gjelder behandlingen av fredete kulturminner og områder, vises det til kulturminneloven §§ 15a, 16, 17, 18, 19 og 21, samt ovennevnte fredningsbestemmelser.

Arbeider som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven, må i tillegg forelegges kommunale myndigheter. Det gjøres oppmerksom på at tillatelser etter kulturminneloven må foreligge før arbeider i tråd med plan- og bygningsloven kan settes i verk.

Vedlikehold

Det er eier som har ansvar for det løpende vedlikeholdet av fredete bygninger og anlegg. Det grunnleggende prinsippet for vedlikehold av fredete bygninger er å bevare mest mulig av de opprinnelige eller eldre bygningselementene og detaljer som kledning, vinduer, dører, listverk, gerikter og overflatebehandling. Vedlikehold av fredete bygninger og anlegg skal så langt som mulig skje i samsvar med opprinnelig utførelse, teknikk og materialbruk og for øvrig i samsvar med fredningsbestemmelsene.

For mer informasjon om vedlikehold og forvaltning av fredete bygninger og anlegg, vises til Riksantikvarens informasjonsblader.

Dispensasjon

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse/dispensasjon til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold, jf. kulturminneloven §§ 15a og 19 tredje ledd. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes, evt. på visse vilkår. Oppstår det tvil om hva som anses som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen likeledes kontaktes.

Økonomisk tilskudd

Det er anledning til å søke fylkeskommunen om tilskudd til vedlikehold og istandsettingsarbeider.

Dersom det etter § 15a blir gitt dispensasjon med vilkår som virker fordyrende på arbeidet, skal det gis helt eller delvis vederlag for utgiftsøkningen, jf. § 15a annet ledd.

Fylkeskommunen kan gi opplysninger om frist for innsendelse av og krav til søknad.

Kort karakteristikk av kulturminnet

Romanivillaen ble antageligvis bygget på gården Hålå i Indre Amdal på 1700-tallet. Bygningen ble oppført som et lite våningshus. På begynnelsen av 1900-tallet ble bygningen flyttet til dagens plassering på gården Øverland på Nedstrand. I mellomkrigstiden og etter andre verdenskrig ble huset i perioder benyttet av romanifamilier.

Villaen er om lag 4 x 6 meter stort. Bygningen har to rom, ei stue og en uthusdel. Delen mot nord-øst (stua) er en laftekasse på 3,65 x 3,65 meter. Delen mot sør-vest (uthuset) er i bindingsverk, og kan være påbygget, muligens i forbindelse med flyttingen til Øverland. Taket er et sperretak og er belagt med eldre, enkeltkrummede teglstein. Inngangsdøren er mot sørvest, og på denne fasaden står også et trefagsvindu. Bygningen har liggende, ubehandlet kledning.

Et større istandsettingsarbeid av bygningen ble utført i 2016/2017.

For nærmere beskrivelse av kulturminnet vises det til vedlagt dokumentasjon.

Vurdering av kulturminnet. Begrunnelse for fredningsvedtaket.

Villaen på Nedstrand er en av få bevarte bygninger som med sikkerhet kan knyttes til romanifolkets historie i Norge. Fredningen vil bidra til å synliggjøre romanifolkets kultur, og sikrer at kulturminnet blir ivaretatt for fremtiden. Samtidig vil fredningen bidra til å styrke representativiteten for denne kulturminnekategorien på fredningslisten.

Romanifolket har røtter i Norge fra 1500-tallet. De har en fargerik og mangfoldig kultur som har satt spor i Norge og Europa for øvrig. Samtidig har romanifolkets historie i Norge vært lite dokumentert og har ikke vært en del av den store nasjonale fortellingen. De siste tiårene har

romanifolkets historie fått større oppmerksomhet. I 1999 fikk romanifolket status som en av Norges fem nasjonale minoriteter.

Gjennom stortingsmelding nr. 16 (2004-2005), Leve med kulturminner, fikk Riksantikvaren i oppdrag å rette opp skjevheter i fredningslisten innen 2020. Målet er at et representativt utvalg kulturminner med tanke på geografisk, sosial, etnisk, næringsmessig og tidsmessig bredde, skal bli bevart for fremtiden.

Som et ledd i fredningsstrategien mot 2020 skal Riksantikvaren gjennomføre et prosjekt for å løfte fram og få økt kunnskap om våre nasjonale minoriteters kulturminner, samt frede et utvalg kulturminner.

Tilstand og økonomiske konsekvenser av fredning

Rogaland fylkeskommune har gjennomført en tilstandsvurdering av bygningen 30.05.2017.

Vurdering av tilstand og økonomi

I 2016 ble det gjennomført en omfattende istandsetting av bygningen. Den tekniske tilstanden til bygningen er derfor god. Ut i fra gjeldende Norsk Standard EN - NS 16096 har bygningen TG 1 - ordinært tiltaksbehov.

Ut i fra en samlet vurdering regner ikke Riksantikvaren med at det vil innebære vesentlige økonomiske merkostnader for staten å gjennomføre fredning av Romanivillaen.

Riksantikvarens myndighet

Det følger av kulturminneloven § 15 jf. § 22 at departementet kan frede byggverk og anlegg eller deler av dem av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Det følger videre av § 19 at departementet kan frede et område rundt et fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet eller for å beskytte vitenskapelige interesser som knytter seg til det. Myndighet til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Klima- og miljødepartementet til Riksantikvaren jf. forskrift om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven av 9. februar 1979 § 12 nr.1.

Lokalisering og eiendomsforhold. Reguleringsmessig status

Navn: Romanivillaen

Kommune: Tysvær

Gnr. / bnr.: 188 / 1

Adresse: Nessaveien 133, 5560 Nedstrand

Eier: Johannes Marvik

I kommuneplanen for Tysvær 2015-2027, er Romanivillaen markert med hensynssone D, og ligger i LNF-område. I tillegg ligger den innenfor hensynssone for kjerneområde landbruk. Tysvær kommune har varslet oppstart av områdereguleringsplan for Stranda (Nedstrand) der hensynssone D vil videreføres.

Forholdet til naturmangfoldloven

Når kulturminneforvaltningen fatter vedtak, skal det samtidig gjøres en vurdering av om dette har innvirkning på naturmangfoldet. Dette følger av lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Lovens §§ 8-12 legges til grunn for vurderingen, jf. § 7.

Det er gjort søk i Artsdatabankens *Artskart* og Miljødirektoratets *Naturbase* for å fremskaffe nødvendig kunnskap for beslutningsgrunnlaget. Innenfor det fredete området er det ingen registrerte sårbare eller truede arter. Det er heller ikke registrert andre spesielt verneverdige naturtyper eller naturområder. Vi finner derfor at fredningen ikke vil påvirke naturmangfoldet i negativ retning.

Bakgrunn for fredningen

Årsaken til at Rogaland fylkeskommune midlertidig fredet Romanivillaen på Nedstrand var at Tysvær kommune, i den nye kommuneplanen, hadde satt av den gamle skoletomten på Gamle Stranda skole samt deler av området rundt til formålet *bygninger og anlegg*. Innenfor dette området ligger Romanivillaen, som er en del av gården Øverland. Romanivillaen er et av få materielle nasjonale, regionale og lokale kulturminner etter denne nasjonale minoritetsgruppen. Vedtaket ble fattet for å sikre at vesentlige kulturhistoriske verdier ikke gikk tapt.

Redegjørelse for saksgang

Midlertidig fredning

I medhold av kulturminneloven § 22 nr. 4, jf. §§ 15 og 19, ble Romanivillaen på Nedstrand midlertidig fredet av Rogaland fylkeskommune den 27. mars 2012.

Fylkeskommunen mottok ingen klager på vedtaket om midlertidig fredning.

Melding om oppstart

Melding om oppstart av fredning ble, i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 1 meddelt eieren og kommunen i brev av 14. juli 2017. Samtidig ble dette kunngjort i avisene Tysvær Bygdeblad, Haugesunds Avis og Norsk lysningsblad. Fristen for tilbakemeldinger ble satt til 9. september 2017. Fylkeskommunen mottok ingen merknader til varselet om oppstart av fredningssak.

Høring og offentlig ettersyn

Fylkeskommunen utformet deretter fredningsforslag, og dette ble i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 2 sendt på høring til berørte parter den 5. oktober 2017. Samtidig ble det kunngjort i Tysvær Bygdeblad, Haugesunds Avis og Norsk lysningsblad at fredningsforslaget var lagt ut til offentlig ettersyn i Rogaland fylkeskommune.

Fristen for merknader til fredningsforslaget ble satt til 20. november 2017.

Fylkeskommunen mottok ingen merknader til fredningsforslaget.

Kommunestyrets behandling

I henhold til kulturminneloven § 22 nr. 3 skal forslag om fredning legges frem for kommunestyret før vedtak om fredning fattes. Fredningsforslaget ble sendt til Tysvær kommune i brev av 21. november 2017, med frist for uttalelser satt til 15. januar 2018.

Saken ble behandlet av kommunestyret i Tysvær kommune den 6. februar 2018 som vedtok følgende høringsuttalelse:

Tysvær kommune har ingen merknadar til Rogaland fylkeskommune sitt fredningsforslag på deler av gnr. 1881/1 i Tysvær kommune som omfattar Romanivillaen og uteområde kring denne og ein ser positivt på at anlegget vert freda av Riksantikvaren.

Eiers uttalelse

I e-post 8. august 2018 ba Riksantikvaren om bekreftelse fra eier på at han har vært informert om fredningsprosessen gjennom høringer og befaringer, og gjennom dette har hatt muligheten til å uttale seg i saken dersom han skulle ønske det. Bekreftelse fra eier, Johannes Marvik, kom til Riksantikvaren i e-post 16. august 2018.

Riksantikvarens bemerkninger til høringsuttalelsene

Villaen på Øverland er et verdifullt kulturminne som forteller om romanifolkets/taternes historie i Norge. Det finnes i dag, på landsbasis, få bevarte kulturminner knyttet til denne folkegruppen. Det er derfor viktig å sikre de få som finnes. Nasjonale minoriteters kulturminner er generelt sterkt underrepresentert på fredningslisten. Dette jobber Riksantikvaren aktivt for å rette opp i.

Vi er glade for at alle parter nå slutter seg til fredningen av Villaen på Øverland. Det er det beste utgangspunktet for et videre samarbeid om vern og utvikling av dette viktige kulturminnet.

Opplysning om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens vedtak om fredning kan påklages til Klima- og miljødepartementet, jf. forvaltningsloven § 28. Eventuell klage stiles til Klima- og miljødepartementet, men sendes Riksantikvaren innen tre uker fra fredningsvedtaket er mottatt, jf. forvaltningsloven § 29.

Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 5

Vennlig hilsen

Marit Huuse
fungerende riksantikvar

Hanna Kosonen Geiran
avdelingsdirektør

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Vedlegg:

- Fredningsdokumentasjon del 1
- Fredningsdokumentasjon del 2 (unntatt offentlighet)
- Informasjonsarket Å eie et fredet hus
- Rundskriv om enklere og raskere dispensasjonsbehandling

Kopi til: Rogaland fylkeskommune, Postboks 130 sentrum, 4001 STAVANGER/ Tysvær kommune, Postboks 94, 5575 AKSDAL/ Klima- og miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO